

Лекція 1. «Соціальна профілактика як аспект соціальної політики держави»

План:

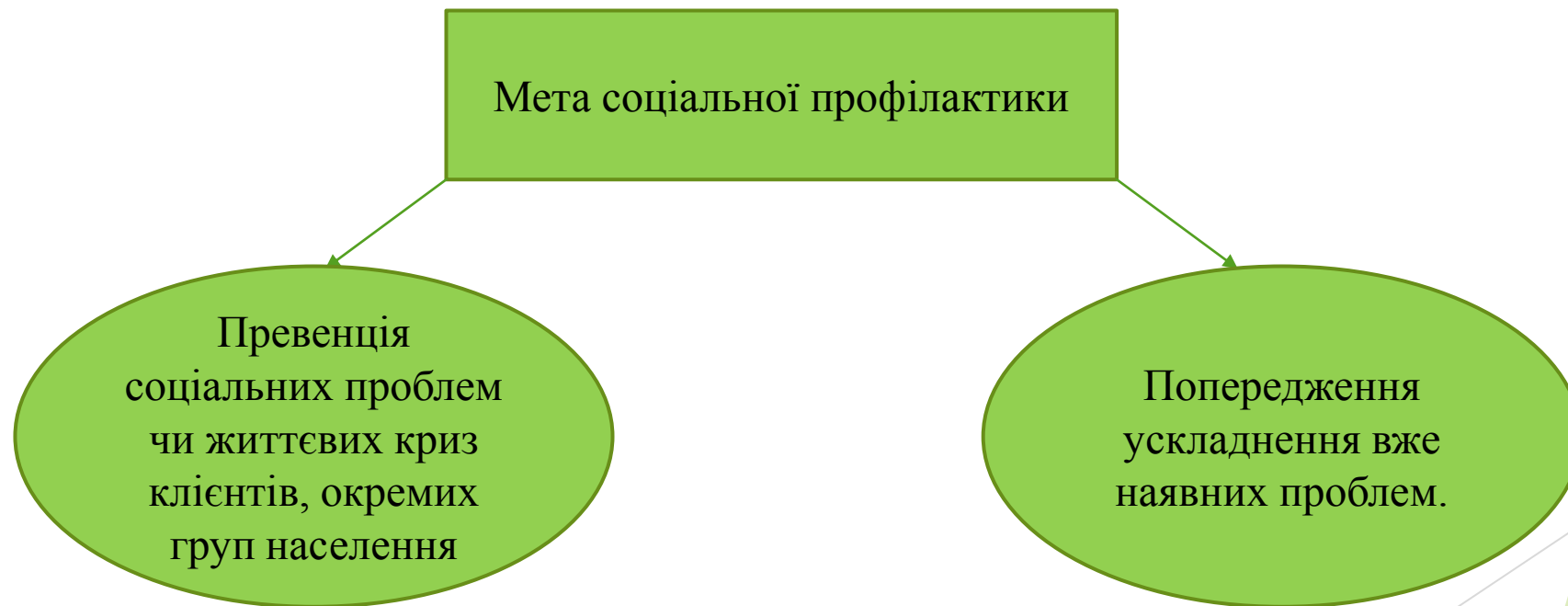
- 1) Сутність соціальної профілактики;
- 2) Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики;
- 3) Рівні профілактики;
- 4) Нормативно-правова база держави в напрямку профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

Література:

- 1) Організація соціальної роботи з дітьми та молоддю, які опинились у СЖО: Практичний посібник для спеціалістів соціальної сфери / Валько С.С. та ін. Київ: ХХ, 2011. 304 с.
- 2) Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 208 с.

Сутність соціальної профілактики

Соціальна профілактика – це напрям соціально-педагогічної діяльності, що передбачає комплекс соціальних, економічних, політичних, правових, медичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на попередження, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі (Безпалько О.В.).

Відповідно до класифікації Всесвітньої Організації Охорони здоров'я, профілактика поділяється на первинну, вторинну і третинну.

Первинна профілактика є найбільш масовою та найбільш неспецифічною, її контингент включає загальну популяцію дітей, підлітків і молоді, а метою є формування активного, адаптивного, високо функціонального життєвого стилю, спрямованого на здоров'я.

Завдання первинної профілактики

```
graph TD; A[Завдання первинної профілактики] --> B(Удосконалювання, підвищення ефективності використовуваних молоддю людиною активних, конструктивних поведінкових стратегій); A --> C(Збільшення потенціалу особистісних ресурсів (формування позитивної, стійкої Я-концепції, розвиток емпатії, внутрішнього контролю власної поведінки і т.д.).)
```

Удосконалювання,
підвищення ефективності
використовуваних
молодою людиною
активних, конструктивних
поведінкових стратегій

Збільшення потенціалу
особистісних ресурсів
(формування позитивної,
стійкої Я-концепції,
розвиток емпатії,
внутрішнього контролю
власної поведінки і т.д.).

Вторинна профілактика має на меті обмеження поширення окремих негативних явищ, що мають місце в суспільстві чи соціальній групі.

Метою вторинної профілактики є зміна мало адаптивної дисфункціональної ризикованої поведінки на адаптивну форму поведінки.

Третинна профілактика - комплекс соціальних, освітніх та медико-психологічних заходів, спрямованих на відновлення особистісного та соціального статусу людини, повернення її в сім'ю, освітній заклад, трудовий колектив, до суспільно-корисної діяльності.

Метою третинної профілактики є максимальне збільшення терміну ремісії.

Крім цих видів профілактики, розрізняють ще загальну та спеціальну профілактики.

Загальна профілактика полягає у здійсненні попереджувальних заходів, спрямованих на виникнення певних проблем у майбутньому людини (на попередження негативної ризикованої поведінки підлітків).

Спеціальною профілактикою називається система заходів, спрямованих на попередження та локалізацію конкретних негативних явищ в поведінці людей (профілактика підліткового суїциду, профілактика небезпечної статевої поведінки тощо).

Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики

Предмет соціальної профілактики – процес сприяння соціальному розвитку особистості людини на різних етапах її віку; соціально-педагогічна діяльність, спрямована на оптимізацію соціального формування і розвитку особистості, усунення соціально-педагогічної проблеми шляхом здійснення профілактичних заходів; покращення соціально-педагогічних можливостей середовища, в якому живе і формується індивід.

Об'єктами соціально-профілактичної дії є ті негативні чинники життєдіяльності людей, які сприяють здійсненню асоціальних дій, а також недоліки у виховній діяльності і стереотипи поведінки, які спричиняють антигромадські вчинки.

Об'єкти соціально-профілактичної дії можна умовно підрозділити на чотири основні групи

Негативні сторони в об'єктивних умовах життєдіяльності людей (матеріальна і соціально-культурна база, рівень добробуту і житлово-побутові умови, технічне забезпечення виробництва, технологічний процес, умови праці і т.д.)

Негативні сторони в організаційно-управлінській діяльності державних і суспільних органів самоврядування (система загальної і спеціальної освіти, соціально-побутове обслуговування, засоби масової інформації, установи культури, ідейно-виховна і культурно-масова робота)

Негативні сторони в міжособистісних відносинах і поведінці людей у процесі трудової діяльності, в побуті і відпочинку, а також у сімейних і родинних стосунках

Негативні явища в правосвідомості і соціально-правовому мисленні

На створення сприятливої обстановки у сфері розвитку профілактики прямо або побічно впливають наступні чинники:

- визнання значимості психосоціальних, медичних і економічних проблем, вирішити які за допомогою наявного персоналу і технічних засобів неможливо. Відповідно, стає необхідним новаторське мислення і новий підхід до поліпшення охорони здоров'я і рішення загальнолюдських, індивідуальних і соціальних проблем;
- постійне збільшення цін на лікування і реабілітацію при колишньому (чи навіть гіршому) рівні та стані фізичного і психічного здоров'я;
- суперечливі підсумки досліджень в області традиційних методів втручання разом з деякими новими, успішними результатами дослідження в галузі профілактики;
- підтвердження даних, що свідчать про нерівність людей з різних соціальних прошарків і культур у можливостях і якості лікування, соціального забезпечення;
- підвищення уваги до проблеми здоров'я загалом: до здорового способу життя, раціонального харчування, фізичних вправ і т.д.;
- обмеження ресурсів, що вкладаються урядом в оздоровлення природного і соціального середовища населення.

Рівні профілактики

Профілактична робота здійснюється на таких рівнях: особистісному, сімейному, соціальному.

- 1) На особистісному рівні профілактичні заходи спрямовані на формування таких якостей індивіда, які забезпечують підвищення рівня особистісної відповідальності людини з метою попередження виникнення різних проблем. До провідних форм профілактики на особистісному рівні можна віднести консультування та тренінгові заняття.
- 2) Сімейний рівень профілактики має на меті вплив на найближчий "мікросоціум" людини – сім'ю, з метою попередження виникнення різноманітних проблем як для конкретної особистості так і всієї сім'ї
- 3) Соціальний рівень профілактики сприяє актуалізації проблем, пов'язаних з окремими негативними явищами в суспільстві, а також зміні суспільних норм стосовно осіб, які за певних причин стали жертвами асоціальних моделей поведінки (наркозалежні, люди нетрадиційної сексуальної орієнтації, ВІЛ-інфіковані).

Дія на соціально-профілактичні об'єкти здійснюється загальними, спеціальними й індивідуальними заходами.

Загальними є заходи, не призначені винятково для профілактики правопорушень, але які об'єктивно сприяють їх попередженню або скороченню (поліпшення умов праці, відпочинку і побуту людей, підвищення освітнього і культурного рівня населення, удосконалення виховної та культурно-масової роботи серед різних соціальних груп, особливо серед неповнолітніх).

Спеціальні заходи призначені виключно для профілактики кожного різновиду правопорушень і направлені безпосередньо на чинники, що впливають на їх скорочення.

Індивідуальні заходи призначені для дії на осіб, схильних до порушення правопорядку (посилення охорони громадського порядку, поліпшення виховної роботи, підвищення рівня соціального контролю за поведінкою осіб, які раніше вчинили правопорушення, і особливо злочини).

Нормативно-правова база держави в напрямку профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі

У своїй діяльності система профілактичної роботи здійснюється згідно Конституції, законів України, постанов та інших актів Верховної Ради України, указів і розпоряджень Президента України, декретів, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, зокрема:

- 1) ЗУ "Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні" від 05 лютого 1993 року (чинний, останні зміни 09 серпня 2019 року);
- 2) Проект ЗУ «Про основні засади державної молодіжної політики» від 23 червня 2020 року;
- 3) Указ Президента України «Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року» №532/2013 від 27 вересня 2013 року;
- 4) Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2019-2023 роки;
- 5) Міжнародні акти та рекомендації щодо становища дітей та молоді та ін.